

Advies

Programmatie Duaal Leren in secundair onderwijs

Brussel, 12 februari 2019

Adviesvraag: Programmatieaanvragen duale structuuronderdelen in het gewoon voltijds secundair onderwijs / schooljaar 2019-2020

Adviesvrager: Hilde Crevits - Vlaams minister van Onderwijs / Agentschap voor Onderwijsdiensten (Agodi)

Ontvangst adviesvraag: 11 januari 2019

Adviestermijn: 30 dagen

Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)

Goedkeuring raad: 12 februari 2019

Contactpersoon: Mieke Valcke - mvalcke@serv.be

De heer Patrick Poelmans
Administrateur-generaal
Agentschap voor Onderwijsdiensten
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

contactpersoon

Mieke Valcke
mvalcke@serv.be

ons kenmerk

SERV_BR_20190212_ProgrammatieDuaalSO

Brussel

12 februari 2019

Programmatieaanvragen duale structuuronderdelen in het gewoon voltijds secundair onderwijs / schooljaar 2019-2020

Geachte mijnheer Poelmans,

De SERV maakt u hierbij zijn advies over de programmatieaanvragen Duaal Leren in secundair onderwijs over. In dit advies heeft de SERV een beknopte inhoudelijke analyse gemaakt van de aanvragen op vlak van arbeidsmarktgerichtheid (arbeidsmarktinfo, regionale spreiding van de aanvragen, lokaal overleg en samenwerking, expertise en infrastructuur en tenslotte visie op Duaal Leren). De SERV heeft de sociale partners vertegenwoordigd in de sectorale partnerschappen over de programmatieaanvragen bevroegd. De SERV kon daarvoor rekenen op de gewaardeerde ondersteuning van Syntra Vlaanderen, de arbeidsmarktregisseur voor Duaal Leren.

Het toenemend aantal onderwijsverstrekkers die duaal aanbieden toont aan dat de interesse voor Duaal Leren zienderogen stijgt. Dit dient zich nu ook te vertalen in een groeiend leerlingenaantal. De SERV stelt vast dat het overgrote deel van de programmatieaanvragen zich situeert in de 7de jaren van het BSO, waar niet de grootste leerlingenaantallen zitten. TSO en Se-n-Se scoren erg laag (33 op 397 programmatieaanvragen). Om van Duaal Leren een sterk merk te maken, zijn beduidend meer duale opleidingen met dubbele finaliteit nodig.

Uit de bevraging van de sectoren blijkt een gunstig advies voor 85% van de aanvragen, 15% krijgt een ongunstig advies. De redenen om een ongunstig advies te geven zijn onvoldoende spreiding, een risico op onvoldoende leerwerkplekken en het ontbreken van expertise en/of uitrusting op de lesplaats.

De SERV geeft dan ook volgende aanbevelingen voor de beslissing over de programmatie 2019 - 2020: vermijd overaanbod, garandeer expertise en infrastructuur bij de start van elke opleiding en vermijd versnippering. Voor de volgende programmatieaanvraag dient een analyse te gebeuren waarom bepaalde standaardtrajecten niet of te weinig georganiseerd worden. Sectoren zijn vragende partij voor een groter aanbod van verschillende standaardtrajecten, niet in het minst van de tien standaardtrajecten waarvoor nu geen enkele programmatieaanvraag is ingediend. Het aantal opleidingen en aanbieders duaal in TSO en Se-n-Se moet omhoog.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Caroline Copers
voorzitter

Kopie: minister Crevits, minister Muylers

Inhoud

Inhoud	5
Krachtlijnen	6
Advies	8
1 Situering en aanpak van het advies	8
2 Enkele cijfermatige vaststellingen	8
2.1 Aanvragen per koepel/net/aanbieder	8
2.2 Aanvragen per onderwijsniveau en -vorm	9
2.3 Aanvragen per provincie	9
2.4 Aanbevelingen	10
3 Dossiers onder de loep	11
3.1 Arbeidsmarktgerichtheid	11
3.2 Lokaal overleg en spreiding	12
3.3 Infrastructuur en expertise	12
3.4 Visie op of ervaring met Duaal Leren	12
3.5 Aanbevelingen	13
4 Sectorale appreciatie	14
4.1 Gunstig advies	14
4.2 Aanbevelingen	15
Bijlage	17

Krachtlijnen

- Met het decreet Duaal Leren en de Aanloophase krijgt de SERV adviesbevoegdheid over de programmatie duaal in het secundair onderwijs. De SERV bekijkt dit vooral vanuit een arbeidsmarktperspectief en kiest er dan ook bewust voor om de sectorale sociale partners vertegenwoordigd in de sectorale partnerschappen te betrekken bij dit advies.
- De programmatieaanvragen tonen aan dat de interesse in Duaal Leren zienderogen stijgt. Het toenemend aantal onderwijsverstrekkers die duaal aanbieden, dient zich nu ook te vertalen in een groeiend leerlingenaantal. Voor een exponentiële groei is het nodig dat Duaal Leren kan rekenen op een breed draagvlak in het onderwijsveld. De Vlaamse overheid en zijn partners moeten niet enkel jongeren en ouders sensibiliseren voor Duaal Leren maar ook de scholen (uiteraard in samenwerking met de inrichtende machten).
- Het overgrote deel van de programmatieaanvragen situeert zich in de 7de jaren van het BSO. TSO en Se-n-Se scoren erg laag (33 op 397 programmatieaanvragen). Om van Duaal Leren een sterk merk te maken, zijn beduidend meer duale opleidingen met dubbele finaliteit nodig.
- De programmatieaanvraag moet minder administratief en meer als werkingsinstrument voor scholen en centra opgevat worden, met duidelijker richtlijnen en meer ondersteuning bij de aanvragen. Op basis van de aangereikte informatie is een uitspraak doen over expertise, uitrusting, samenwerking of visie op Duaal Leren niet voor de hand liggend.
- Een functionerend lokaal overleg tussen onderwijsverstrekkers moet meer dan nu zorgen voor duidelijke lokale programmatieafspraken en een goede spreiding.
- Uit de bevraging van de sectoren blijkt een gunstig advies voor 85% van de aanvragen, 15% (58 van de 397 aanvragen) krijgt een ongunstig advies. De redenen om een ongunstig advies te geven zijn:
 - de vraag naar een beperking en het in acht nemen van voldoende spreiding;
 - een groot onderwijsaanbod reeds aanwezig;
 - een risico op onvoldoende leerwerkplekken;
 - het ontbreken van expertise en/of uitrusting op de lesplaats.
- Om daar aan tegemoet te komen geeft de SERV enkele aanbevelingen voor de beslissing over de programmatie 2019 - 2020.
 - Vermijd overaanbod. Bij een overaanbod is het niet evident om voldoende leerwerkplekken te kunnen garanderen.

- **Garandeer expertise en infrastructuur bij de start van elke opleiding. Begeleiding vanwege de opleidingsverstrekker naar de werkvloer moet verzekerd zijn.**
- **Vermijd versnippering. Vrije schoolkeuze is fundamenteel maar het is niet wenselijk dat naburige scholen eenzelfde opleiding aanbieden voor heel weinig leerlingen zonder enige vorm van samenwerking.**

■ **Voor een volgende programmatieaanvraag stelt de SERV dat er een analyse moet gebeuren waarom bepaalde standaardtrajecten niet of te weinig georganiseerd worden. Sommige sectoren zijn vragende partij voor een groter aanbod bij verschillende standaardtrajecten; voor tien standaardtrajecten is er geen enkele programmatieaanvraag. Het aantal opleidingen en aanbieders duaal in TSO en Se-n-Se blijft te beperkt. Dit kan onder meer te maken hebben met de gangbare praktijk bv. dat alle opleidingen in het BSO ingericht dienen te worden met een OAO terwijl dit niet voor alle opleidingen een meerwaarde biedt. Voor de SERV is het van belang dat er per standaardtraject bekeken wordt wat er nodig is aan werkplekleren en dat dit niet wordt vastgepind aan een onderwijsvorm.**

Advies

1 Situering en aanpak van het advies

Voor de sociale partners vertegenwoordigd in de SERV is Duaal Leren een belangrijke leerweg waar ze sinds enkele jaren mee hun schouders onder zetten. Met het decreet Duaal Leren en de Aanloophase van 30 maart 2018 krijgt de SERV adviesbevoegdheid over de programmatie Duaal Leren in het secundair onderwijs (gewoon en buitengewoon).

De SERV neemt deze adviesbevoegdheid ten volle op en bekijkt de programmatieaanvragen vooral vanuit een arbeidsmarktperspectief. De SERV heeft er dan ook bewust voor gekozen om de sectorale sociale partners vertegenwoordigd in de sectorale partnerschappen te betrekken (in de meeste gevallen via de sectorale opleidingsfondsen of de sectorfederaties) in de advisering over de programmatie Duaal Leren in het gewoon secundair onderwijs. Deze betrokkenheid werd mee georganiseerd door Syntra Vlaanderen, de regisseur van de werkplekcomponent in Duaal Leren. Syntra Vlaanderen had ook een inbreng in de cijfermatige analyse in dit advies.

De SERV hanteerde volgende parameters van arbeidsmarktgerichtheid en van kwaliteit van het dossier bij de kwalitatieve analyse van de dossiers:

- samenwerking met bedrijven en/of sectoren met het oog op voldoende leerwerkplekken;
- cijfers over spreiding en tewerkstellingskansen;
- voldoende infrastructuur voor een kwalitatieve opleiding;
- visie op en ervaring met Duaal Leren.

Deze parameters sluiten aan bij enkele van de criteria, die de aanvragers in de programmatieaanvraag moeten aantonen:

- crit. 2 behoefte (kwantitatief/kwalitatief) met het oog op vervolgonderwijs/arbeidsmarkt;
- crit. 5 voorbereidingen op vlak van infrastructuur;
- crit. 6 samenwerkingsmogelijkheden met arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld;
- crit. 7 afspraken met lokale onderwijsaanbieders – binnen/buiten scholengemeenschap.

De SERV doet in dit advies enkele cijfermatige vaststellingen bij de programmatieaanvragen, neemt de programmatieaanvragen inhoudelijk onder de loep en verwerkt de informatie uit de sectorale bevraging. Op basis daarvan trekt de SERV enkele conclusies en formuleert per onderdeel (cijfers, inhoud en appreciatie sectoren) een aantal aanbevelingen voor de beslissing over de programmatieaanvragen en voor de volgende programmatieronde(s). In de bijlagen bij het advies is de advisering per sectoraal partnerschap door sociale partners terug te vinden.

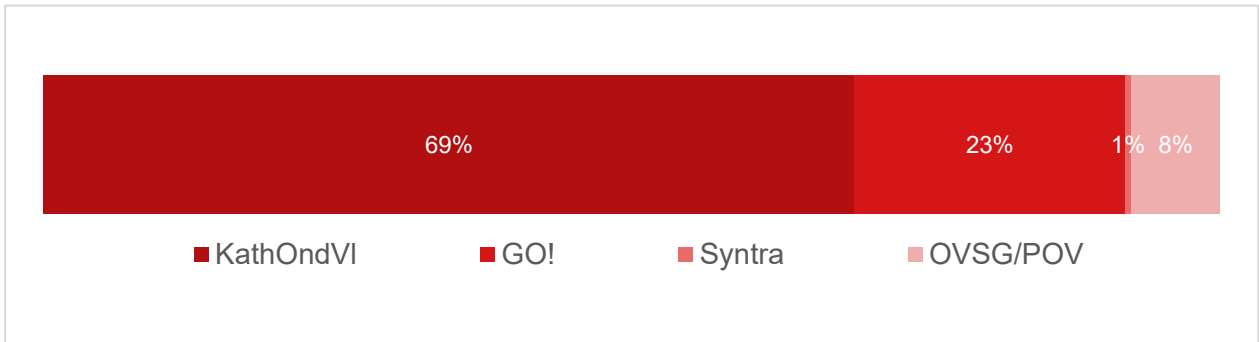
2 Enkele cijfermatige vaststellingen

De SERV geeft enkele cijfers betreffende de verdeling van de aanvragen per net of koepel, per onderwijsvorm en per provincie.

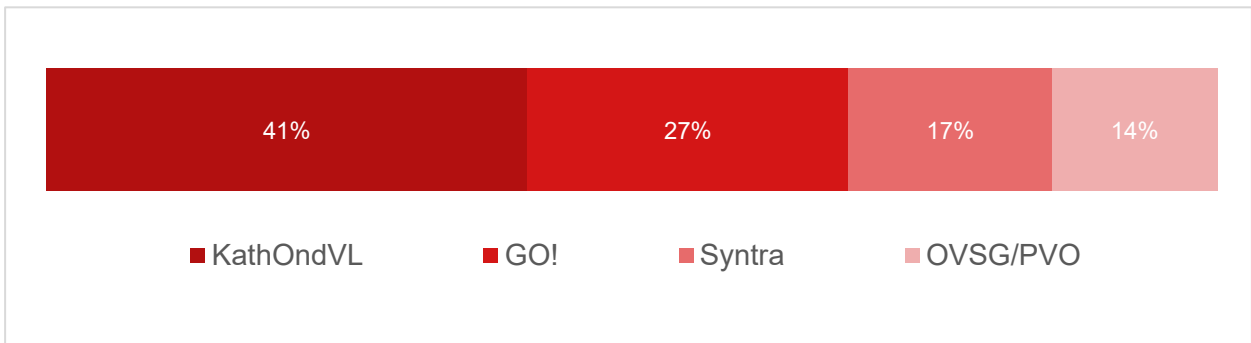
2.1 Aanvragen per koepel/net/aanbieder

Er werden 397 programmatieaanvragen ingediend waarvan 163 aanvragen door Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 109 aanvragen door GO!, 69 aanvragen van de SYNTRA en 56 aanvragen van OVSG/POV.

Figuur 1 Scholen voor het schooljaar 2019-2020, aandeel per koepel, net of aanbieder

Figuur 2 Programmatieaanvragen voor het schooljaar 2019-2020, aandeel per koepel, net of aanbieder

2.2 Aanvragen per onderwijsniveau en -vorm

De 397 programmatieaanvragen zijn als volgt verdeeld per onderwijsvorm: 11 aanvragen 2de graad BSO (2 opleidingen), 123 aanvragen 3de graad BSO (23 opleidingen waarvan 2 zonder (bijkomende) aanvraag), 230 aanvragen 7de jaar BSO (34 opleidingen: waarvan 4 opleidingen met maar 1 programmatie-aanvraag en 4 zonder aanvraag), 18 aanvragen 3de graad TSO (7 waarvan 3 zonder aanvraag), 15 aanvragen Se-n-Se (6 opleidingen waarvan 1 zonder aanvraag).

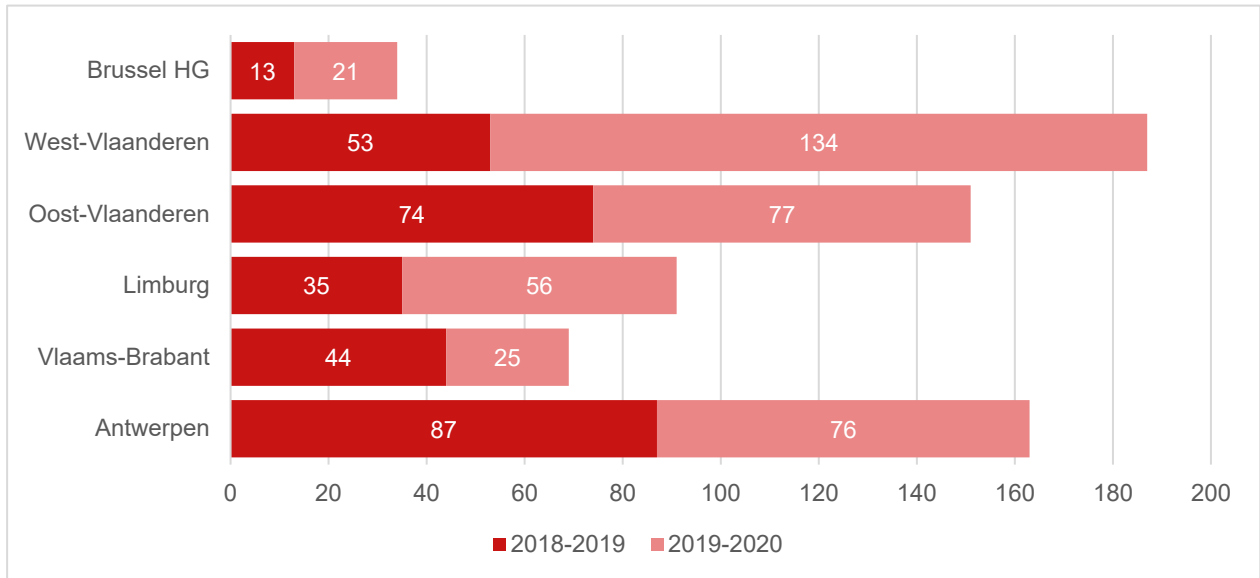
Figuur 3 Programmatieaanvragen voor het schooljaar 2019-2020, aandeel per onderwijsvorm

2.3 Aanvragen per provincie

De aanvragen voor 2019-2020 zijn als volgt verdeeld per provincie: Antwerpen 76 aanvragen (in schooljaar '18-'19: 87), Brussel Hoofdstedelijk Gewest 21 aanvragen ('18-'19:13), Limburg 56 aanvragen ('18-'19: 35), Oost-Vlaanderen 77 aanvragen ('18-'19: 74), Vlaams Brabant 25 aanvragen ('18-'19: 44) en West-Vlaanderen 134 aanvragen ('18-'19: 53).

Figuur 4 Programmatieaanvragen voor de schooljaren 2018-2019 en 2019-2020, aantal per provincie

2.4 Aanbevelingen

Op basis van de vaststellingen uit de cijfers stelt de SERV dat werken aan een draagvlak, een goede spreiding van opleidingen en vooral meer duale opleidingen met dubbele finaliteit cruciaal zijn.

Werk aan een draagvlak voor Duaal Leren

De programmatieaanvragen per net, koepel of onderwijsverstrekker volgen niet het marktaandeel; in verhouding diende het GO! en zeker de Syntra en POV/OVSG meer programmatieaanvragen voor Duaal Leren in.

Uit de programmatieaanvragen leren we dat de interesse in Duaal Leren zienderogen stijgt, wat een positieve zaak is. Het toenemend aantal onderwijsverstrekkers die deze leerweg aanbieden, dient zich nu ook te vertalen in een groeiend leerlingenaantal. De grote aantallen leerlingen bevinden zich niet in de specialisatiejaren BSO maar in de derde graad BSO en TSO. Voor een exponentiële groei is het nodig dat Duaal Leren kan rekenen op een breed draagvlak bij scholen en onderwijsprofessionals. Dat is vooralsnog niet het geval.

Zet in op opleidingen met dubbele finaliteit

Het overgrote deel van de aanvragen situeert zich binnen het BSO, voornamelijk bij de 7de jaren. TSO en Se-n-Se scoren erg laag, op 397 programmatieaanvragen zijn er slechts 33 in een richting met een dubbele finaliteit. Om van Duaal Leren een sterk merk te maken, zijn beduidend meer duale opleidingen met een dubbele finaliteit (doorstroom- en arbeidsmarktgericht) nodig.

Zorg voor een goede regionale en provinciale spreiding

Het aantal aanvragen stijgt per provincie, maar niet in Vlaams-Brabant en Antwerpen. Als alle programmatieaanvragen zouden worden goedgekeurd heeft West-Vlaanderen het grootste aanbod aan duale opleidingen, gevolgd door Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

Uit de beschikbare informatie, niet in het minst de interactieve kaart van Syntra Vlaanderen, kunnen we afleiden dat Duaal Leren in het algemeen een goede spreiding over Vlaanderen kent.

Dit vraagt echter een grondiger analyse die rekening houdt met aantallen leerlingen, aantal potentiële leerwerkplekken en tewerkstellingskansen van een opleiding in de regio zodat elke leerling zich binnen een haalbare afstand kan aanmelden (rekening houden met ontsluiting door openbaar vervoer) voor de duale opleiding van zijn of haar keuze die kwalitatief is en een grote kans op arbeidsdeelname in het beroep biedt.

3 Dossiers onder de loep

Op basis van de lezing van de programmatieaanvragen doet de SERV een aantal vaststellingen m.b.t. de mate waarin er aandacht is voor de arbeidsmarktgerichtheid, de spreiding van het aanbod, de infrastructuur en expertise en wat de ervaring is met of de visie op duaal leren.

De SERV stelt een grote kwalitatieve differentiatie vast in de programmatieaanvragen, op elk van deze domeinen.

3.1 Arbeidsmarktgerichtheid

De SERV stelt vast dat heel wat aanvragen geen of weinig arbeidsmarktinformatie bevatten die de programmatie van een opleiding in een regio verantwoorden. Een motivatie luidt dat er voor nieuwe en gespecialiseerde opleidingen weinig informatie over de arbeidsmarktgerichtheid beschikbaar is. In de aanvragen waar er wél informatie in opgenomen is, gaat het om:

- de schoolverlatersenquête van VDAB;
- de knelpuntberoepenlijst van de VDAB; de motivatie om aan te vragen ook al gaat het niet om een knelpuntberoep is dat een specialisatie meer arbeidsmarktkansen biedt of dat er een trend is naar meer vacatures in de sector;
- het aantal vacatures geregistreerd bij VDAB;
- de vaststelling dat technische profielen hoe dan ook goede arbeidsmarktkansen hebben.

De arbeidsmarktgerichtheid van een opleiding wordt versterkt door kwalitatieve contacten met arbeidsmarktactoren. Het merendeel van de programmatieaanvragen bevat een verwijzing naar contacten met ondernemingen, sectorfondsen, werkgeversorganisaties of andere lokale arbeidsmarktactoren. Maar de aard van deze contacten is volgens de SERV niet altijd erg concreet.

Aanvragen waar die concretisering wél gebeurt, bevatten:

- acties zoals deelname aan een lerend netwerk Duaal Leren of aan het sectoraal partnerschap; het samen organiseren van de mentoropleiding in het centrum;
- referenties naar het netwerk aan werkgevers dat in het verleden is opgebouwd in het kader van samenwerking rond stages;
- de namen van ondernemingen waar reeds contracten werden mee afgesloten en in de toekomst nog afgesloten zullen worden;
- ondertekende verklaringen van ondernemingen en/of sectorfondsen dat ze bereid zijn om mee te werken (engagementsverklaringen, protocollen van intentie tot samenwerking, intentieverklaringen tot samenwerking, ...).

3.2 Lokaal overleg en spreiding

De SERV stelt vast dat er in de aanvragen onvoldoende aandacht is voor de regionale spreiding van de programmatie. Er is wel wat aandacht voor, maar dat resulteert te weinig in minder aanvragen of afspraken over verdeling tussen scholen. Het resultaat van het overleg moet een goede spreiding zijn.

Het aantonen dat lokaal overleg heeft plaatsgevonden gebeurt via een ondertekend document (protocollen van akkoord) of een verslag. In andere aanvragen wordt verwezen naar afspraken met lokale onderwijsinrichters binnen en buiten de betrokken scholengemeenschap of naar deelname aan het lokaal overlegforum. De Syntra geven aan dat de parameter 'overleg binnen de scholengemeenschap' voor hen niet van toepassing is.

Een aantal aanbieders hebben relatief gezien veel aanvragen ingediend terwijl het aantal leerlingen in de duale richtingen vaak laag is, o.a. omdat ze niet voldoen aan de instapvoorwaarden nl. beschikken over een onderwijskwalificatie van de 2de graad. Sommige scholen verwachten dan weer instroom vanuit een ander net of koepel omdat er geen opleidingen in dat studiegebied zijn binnen de scholengemeenschap.

3.3 Infrastructuur en expertise

Een goede infrastructuur en de nodige expertise zijn voor de SERV cruciaal maar ook dit aspect is niet in alle aanvragen gespecificeerd.

Sommige scholen en centra stellen zich tevreden met de loutere vermelding dat de benodigde materiële uitrusting vrij gelijklopend zal zijn aan deze van de BSO opleiding, dat de nodige infrastructuur, expertise en de juiste leerkracht aanwezig zijn of dat er expertise en knowhow in opleiden is. In geval van investeringen is er melding van: een financiële injectie om labo's te optimaliseren, het bespreken van privé-investeringen met partners of het voorzien van de nodige budgettaire ruimte in 2019 om te voldoen aan de minimale materiële vereisten.

In andere aanvragen wordt dit wel duidelijker benoemd met specificaties van de infrastructuur zoals een uitgerust vaklokaal, een ruim praktijklokaal en labo, een operationele keuken met basisuitrusting en een leerlingenrestaurant, een bakkersatelier uitgerust met de meest moderne machines en aangetoond met foto's van praktijklokalen. Er is een verwijzing naar effectieve investeringen in infrastructuurwerken, uitrusting, leermiddelen die al dan niet met partners (sectorfondsen, RTC) zijn gebeurd. Ook samenwerking is een goede manier om expertise uit te bouwen en infrastructuur te versterken. Dit gebeurt o.a. door een beroep te doen op de tien dagen regeling van de VDAB, het via nauwe contacten met vakorganisaties op de hoogte blijven van de nieuwste technieken en materialen; door het uitwisselen van expertise binnen een scholengemeenschap of met andere partners (bv. verwijzing naar de T2-campus).

3.4 Visie op of ervaring met Duaal Leren

Opvallend voor de SERV is dat zeker niet alle aanvragers vertrekken van wat de meerwaarde van Duaal Leren kan zijn voor de leerlingen en de school. Een motivatie om in te stappen is bv. de bezorgdheid om 'de boot van duaal' te missen. Er wordt nog vaak in termen van stages i.p.v. leerwerkplekken gesproken, wat toch om een essentieel onderscheid gaat.

Een aantal aanvragers zijn duidelijk over hun ambities. Ze willen zich profileren als domeinschool en een zo breed mogelijk aanbod aanbieden in de verschillende finaliteiten om continuïteit binnen

een studiedomein te garanderen of een expertisecentrum zijn op het vlak van Duaal Leren met een zo ruim mogelijk aanbod aan duale opleidingen.

De SERV waardeert een gezonde ambitie. Er worden nog andere goede redenen gegeven om in te stappen:

- de goede doorstroom naar de arbeidsmarkt en het tegengaan van ongekwalificeerde uitstroom;
- de vraag van werkgevers om leerlingen langer op de leerwerkplek te kunnen opleiden en het enthousiasme van leerlingen;
- het inrichten van een 7de jaar BSO Duaal om leerlingen de kans te geven zich te kwalificeren op niveau 4 van de Vlaams Kwalificatiestructuur;
- het inkantelen van opleidingen in Leren & Werken (DBSO en Leertijd) en het voortbouwen op ervaring met o.a. trajectbegeleiding;
- het stimuleren van ondernemerschap bij leerlingen bv. het starten van een eigen crèche om zo tegemoet te komen aan het tekort aan kinderopvang in de regio.

3.5 Aanbevelingen

De SERV meent dat de programmatieaanvragen minder administratief en meer als werkingsinstrument voor scholen en centra opgevat moeten worden. De SERV meent dat het moeilijk is om op basis van het format van de programmatieaanvraag een uitspraak te doen over de expertise, uitrusting, samenwerking of visie.

Benut aanwezige informatie en expertise

De aanvragers zijn nog te weinig bekend met de arbeidsmarktinformatie die bestaat, bv. de informatie van Syntra Vlaanderen over het aantal erkende leerwerkbedrijven, de interactieve kaart met opleidingen, waar maar in een paar aanvragen naar verwezen wordt, of sectorale arbeidsmarkt- en competentieprognoses en expertise.

Garandeer lokale afspraken

Een goed functionerend overleg tussen scholen, opleidingsverstrekkers en scholengemeenschappen moet zorgen voor duidelijke lokale programmatieafspraken met het oog op een goede spreiding.

Praktisch is het wenselijk dat de aanvragen worden doorgegeven op naam en adres van de opleidingsinstelling waar de opleiding effectief zal lopen en niet op de naam en het adres van de hoofdzetel. Dit om een correct beeld van de spreiding te krijgen.

Vernieuwd format

Bij een volgende programmatieronde zijn betere richtlijnen voor de programmatieaanvragen nodig; het geeft de indruk dat scholen en centra niet echt op de hoogte zijn welke informatie ze dienen aan te leveren. Een aanvraag beslaat in deze oproep tussen de 2 en 70 pagina's en er zijn verschillende interpretaties van begrippen. De visie op onderwijs via Duaal Leren moet deel uitmaken van het format en deel uitmaken van de programmatieaanvragen, dat is nu niet of te weinig het geval. De SERV vraagt dat daartoe (meer) ondersteuning wordt voorzien voor de scholen.

Digitalisering

Maak werk van een digitale aanvraag om administratieve planlast voor de aanvragen te verminderen. Dergelijke aanpak kan het administratief karakter van de aanvragen vervangen door een enthousiasmerende aanpak waarin de toekomstgerichtheid van een nieuw onderwijsaanbod gevat wordt.

4 Sectorale appreciatie

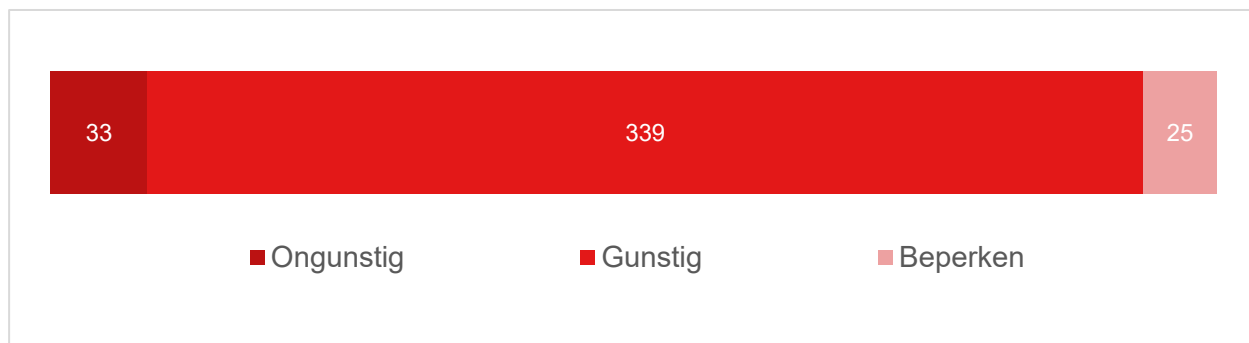
De sectoren geven een overwegend gunstig advies bij de programmatieaanvragen. Op basis van de redenen voor een ongunstig advies doet de SERV enkele aanbevelingen voor de huidige en een volgende programmatieronde.

4.1 Gunstig advies

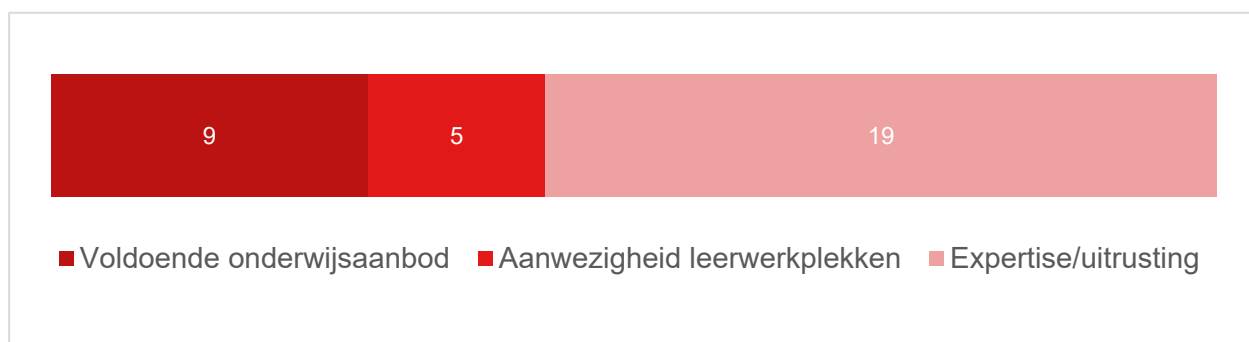
De SERV heeft een beroep gedaan op de sectorale sociale partners vertegenwoordigd in de sectorale partnerschappen (in de meeste gevallen via de sectorale opleidingsfondsen) om een inschatting te maken van de arbeidsmarktgerichtheid van de programmatieaanvragen. (Een overzicht van de adviezen per sectoraal partnerschap is terug te vinden in bijlage 1.) De opleidingsfondsen geven 85,4% van de aanvragen een gunstig advies, 14,6% (58 van de 397 aanvragen) een ongunstig advies. De redenen om een ongunstig advies te geven zijn:

- de vraag naar een beperking en het in acht nemen van voldoende spreiding: 25 adviezen;
- een te groot onderwijsaanbod reeds aanwezig: 9 ongunstige adviezen;
- een risico op onvoldoende leerwerkplekken: 5 ongunstige adviezen;
- het ontbreken van expertise en/of uitrusting op de lesplaats: 19 ongunstige adviezen.

Figuur 5 Appreciatie van de sectoren van de arbeidsmarktgerichtheid van de programmatieaanvragen

Figuur 6 Motiveringsgrond ongunstige adviezen arbeidsmarktgerichtheid van de programmatieaanvragen

De vraag om een beperking in bepaalde regio's, die vooral ingegeven is door de bekommernis dat er voldoende leerwerkplekken gevonden kunnen worden, geldt voor de volgende opleidingen:

- Zorgkundige: bij 17 aanvragen (alle regio's waar aanvragen zijn voor ingediend);
- Kinderbegeleider: bij 3 programmatieaanvragen (regio Brugge en Waregem);
- Lassen-monteerder: bij 3 programmatieaanvragen (regio Gent);
- Decoratie- en schilderwerken/restauratievakman: bij 2 aanvragen (regio Brugge).

De ongunstige adviezen omwille van een reeds voldoende onderwijsaanbod en/of onvoldoende beschikbaarheid van leerwerkplekken gelden voor de opleidingen:

- Kinderbegeleider: bij 9 programmatieaanvragen (regio's in alle provincies);
- Fitnessbegeleider: bij 1 programmatieaanvraag (regio Kortrijk);
- Logistiek: bij 2 programmatieaanvragen (regio Oudenaarde);
- Elektriciens: bij 2 programmatieaanvragen (regio Brugge en Torhout).

De ongunstige adviezen omwille van uitrusting/expertise of 'andere' gelden voor de opleidingen:

- Kok: bij 11 programmatieaanvragen;
- Grootkeuken / grootkeuken kok: bij 2 programmatieaanvragen;
- Hotelreceptionist: bij 2 programmatieaanvragen;
- Koetswerk duaal en spuitspecialist: bij 2 programmatieaanvragen.

Er zijn tien standaardtrajecten waarvoor geen programmatieaanvragen zijn ingediend. De betrokken sectorale sociale partners en sectorale opleidingsfondsen betreuren dat. Het gaat om de standaardtrajecten:

- 3de graad BSO Textiel duaal en moderealiserende duaal;
- 3de graad TSO Podiumtechnieken duaal, Bakkerijtechnieken duaal en Bedrijfsorganisatie duaal;
- 7de jaar BSO Meubelstofferder duaal, Natuursteenbewerker duaal, Stuurman Binnenvaart duaal en Ontwikkelaar prototypes mode duaal;
- Se-n-Se: Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen duaal.

4.2 Aanbevelingen

De sectoren geven een overwegend gunstig advies aan de programmatieaanvragen. De ongunstige adviezen hebben te maken met de vrees voor een tekort aan leerwerkplekken en in mindere mate met expertise en infrastructuur. De sectoren verwachten voor een aantal standaardtrajecten meer aanbod. Op basis van deze sectorale appreciatie doet de SERV onderstaande aanbevelingen m.b.t. de beslissing omtrent de programmatie Duaal Leren in het schooljaar 2019 - 2020 en voor de volgende programmatieronde.

Vermijd overaanbod

In sommige regio's is er een overaanbod aan opleidingen voor bepaalde standaardtrajecten. Met overaanbod wordt bedoeld dat het niet evident is om voldoende leerwerkplekken te kunnen garanderen. Wanneer een sector aangeeft dat een beperktere programmatie voorzien moet worden, moet deze informatie doorstromen en dient er rekening mee gehouden te worden.

Garandeer expertise en infrastructuur

Alle betrokkenen moeten er op toezien en garanderen dat er bij de start van de opleidingen expertise is bij het onderwijzend personeel en de juiste uitrusting aanwezig is in de lesplaats. De sectoren verwachten voldoende begeleiding vanuit de opleidingsverstrekker naar de werkvloer.

Vermijd versnippering

De Vlaamse Regering moet inzetten op voldoende schaalgrootte om versnippering tegen te gaan. Daarbij moet uiteraard rekening gehouden worden met de vrije schoolkeuze maar het is niet wenselijk dat naburige scholen eenzelfde opleiding aanbieden voor heel weinig leerlingen zonder enige vorm van samenwerking. Een laag leerlingenaantal (1 tot 3 leerlingen) kan positief zijn omdat scholen kunnen groeien in Duaal Leren maar het kan ook demotiverend werken voor de onderwijsvorm Duaal Leren wanneer scholen een grote(re) instroom verwachten. De Vlaamse Regering moet aansturen op afspraken over netten heen om gezamenlijk een aanbod te realiseren en met het oog op een efficiënte inzet van middelen.

Ga voor een effectief en kwalitatief aanbod

De Vlaamse Regering dient de voorkeur te geven aan wat effectief en kwalitatief gerealiseerd kan en zal worden dan aan aanvragen 'om de boot van het duaal niet te missen' (sommige aanbieders dienen tot 29 programmatieaanvragen in, in 12 studiegebieden). Bij een volgende programmatieaanvraag is het aangewezen dat de gegevens van de effectief georganiseerde opleidingen toegevoegd zijn zodat er beter zicht is op de effectieve spreiding. Dit heeft immers ook invloed op een volgende programmatieaanvraag.

Stimuleer voldoende aanbod

Sommige sectoren zijn vragende partij voor een groter aanbod bij verschillende standaardtrajecten; voor tien standaardtrajecten is er zelfs geen enkele programmatieaanvraag. Het aantal opleidingen en aanbieders duaal in de dubbele finaliteit (TSO en Se-n-Se) blijft te beperkt.

De Vlaamse Regering dient na te gaan waarom bepaalde standaardtrajecten niet of te weinig georganiseerd worden. Dit kan te maken hebben met de gangbare praktijk bv. dat alle opleidingen in het BSO ingericht dienen te worden met een Overeenkomst Alternierende Opleiding (OAO, 20u op de werkvloer), terwijl dit niet voor alle opleidingen een meerwaarde biedt. Voor de SERV is het van belang dat er per standaardtraject bekeken wordt wat er nodig is aan werkplekleren en dat dit niet wordt vastgepind aan een onderwijsvorm.

De Vlaamse overheid en zijn partners moeten niet enkel jongeren en ouders sensibiliseren voor Duaal Leren maar ook de scholen, uiteraard in samenwerking met de inrichtende machten.

Voldoende tijd voor advisering

De SERV heeft de stap gezet naar de sectorale partnerschappen omdat het logisch is dat een advies over programmatie van daaruit vertrekt (voor deze werkwijze is een adviestermijn van vier weken erg nipt). Op termijn moet het de ambitie zijn dat er één advies (i.p.v. aparte Vlor en SERV adviezen) is vanuit de sectorale partnerschappen waar zowel werk- als onderwijspartners aanwezig zijn. Dat advies kan aangevuld en versterkt worden met informatie van VDAB, Syntra Vlaanderen en de Onderwijsinspectie.

Bijlage

Deze bijlage bevat de adviezen per sectoraal partnerschap, op basis van een bevraging van de sociale partners vertegenwoordigd in de sectorale partnerschappen. De SERV heeft waar relevant beperkt arbeidsmarktinformatie van VDAB en van sectoren aan VDAB over (het) betrokken beroep(en) of het standaardtraject toegevoegd.

Sector-gerelateerde vaststellingen per studiedomein

STEM

SP auto en aanverwante sectoren

- 38 aanvragen;
- gunstig advies met uitzondering van 2 opleidingen van dezelfde aanbieder omdat de uitrusting niet zou voldoen en er te weinig expertise aanwezig is; één aanbieder zou de sector niet goed kennen maar kreeg wel een gunstig advies.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinformatie: Onderhoudsmecanici en Polyvalent mecanici personenwagens en lichte bedrijfsvoertuigen bieden goede kansen op de arbeidsmarkt; de arbeidsmarktkansen zijn nog groter als het gaat om zware bedrijfsvoertuigen.

SP bouw

- 61 aanvragen;
- gunstig advies; de sector stelt wel dat er vanuit elke opleidingsverstrekker voldoende begeleiding naar de werkvloer moet gebeuren;
- bij twee opleidingen is er de vraag om het aanbod van de opleiding 'Restauratievakman schilder-decorateur duaal' (7de BSO/DBSO) te beperken omdat er niet voldoende tewerkstelling is.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinformatie:

- dakdekker is een knelpuntberoep; deze opleiding zou meer ingericht mogen worden;
- schilder-decorateur is geen knelpuntberoep, er zijn veel werkzoekenden met deze beroepsaspiratie, 3 à 4 aanbieders duale opleidingen per provincie is voldoende want er is weinig kans op de arbeidsmarkt;
- stukadoor is een knelpuntberoep, maar één aanbieder duaal per provincie is voldoende.

SP chemie, kunststoffen en life sciences

- Vier aanvragen van vier scholen, voor de opleiding Chemische procestechnieken;
- gunstig advies; het aanbod aan leerwerkplekken concentreert zich rond het Antwerpse, in het Gentse havengebied en in de regio Kempen-Limburg. Een extra school in de regio Antwerpen is wenselijk en een school in de buurt van Gent is noodzakelijk om op het aanbod daar te kunnen ingaan en Duaal Leren verder te kunnen uitbouwen.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinformatie: Procesoperator chemische en farmaceutische industrie biedt zeer goede kansen op de arbeidsmarkt.

SP elektriciens

- 43 aanvragen.
- Voor wat betreft de opleiding Beveiligingstechnicus duaal (Se-n-SE) betreft de sector dat er slechts twee bijkomende aanvragen zijn (twee opleidingen lopen al) en dat er geen aanbod is in West-Vlaanderen en Antwerpen.
- Voor wat betreft de opleiding Technicus hernieuwbare energie duaal (Se-n-Se) zijn er niet veel bedrijven aanwezig in de regio Brugge-Kortrijk. Er zijn twee opleidingsaanbieders in West-Vlaanderen, nl. in Brugge en Torhout. Te veel leerlingen zou een probleem kunnen vormen. Wel een gunstig advies.
- De sector is van mening dat elke school die Elektrische installaties duaal aanbiedt een 7de jaar duaal dient aan te vragen; is dat het geval? Jongeren die duaal gestart zijn zouden traject in duaal moeten kunnen afwerken (voor '19-'20 gaat dit om scholen die met 3de graad duaal gestart zijn in '17-'18). Zodat de leerlingen niet eerst de opleiding op de werkvloer krijgen en daarna terug voltijds op de schoolbank. Het is belangrijk om in de mate van het mogelijke de band met de bedrijven te bewaren voor deze jongeren.
- De sector is vragende partij om zo snel mogelijk te starten met Installateur nutsvoorzieningen (7de jaar BSO). Er staan zowel bedrijven als een school klaar en er zijn 12 jongeren die vanaf september '19 zouden kunnen starten; de opleiding is echter pas voorzien vanaf schooljaar '20 – '21.
- Podiumtechnicus is geen knelpuntberoep maar volgens sectorale analyses (van de sector podiumkunsten) zijn de meeste afgestudeerden aan het werk (de freelancesituatie bemoeilijkt wel de meting van dat resultaat). De sector wenst dat de invulling van duaal in de dubbele finaliteit op een vernieuwende manier gebeurt bv. zo dat de algemene vorming ook samen met de werkplek gegeven kan worden. In deze opleiding zitten immers vaak jongeren waarbij de klassieke manier van lesgeven niet de ideale leer methode is. Deze opleiding in TSO zou best met een OAO georganiseerd kunnen worden. De sector betreft dat er geen programmatieaanvragen zijn.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinfo:

- Electrotechnicus, Elektrotechnisch monteur en – installateur, Onderhoudsmonteur, ... bieden veel kansen op de arbeidsmarkt, er zijn veel openstaande vacatures. Er is een dalende trend in het aantal schoolverlaters in deze richtingen in TSO.
- Het aantal schoolverlaters in het 7de jaar BSO Electrotechnicus zit in stijgende lijn de laatste jaren. Schoolverlaters met een 7de jaar BSO (i.p.v. traject van 6 jaar) staan veel sterker op de arbeidsmarkt. Het percentage van hen dat na een jaar nog zonder werk zit is veel kleiner. Dit is ook een argument voor de Se-n-Se duaal.

SP transport en logistiek

- 12 aanvragen;
- gunstig advies met uitzondering van twee aanvragen in Oudenaarde omdat er in deze regio weinig logistieke bedrijven zijn (PC 140.03) en dat er zeer weinig kans is om een geschikte leerwerkplek te vinden voor de opleiding Logistiek duaal (3de graad BSO/DBSO).

Aanvullende arbeidsmarktinfo: logistieke beroepen hebben een intersectoraal karakter.

SP houtsectoren

- 36 aanvragen;
- gunstig advies; de sector kijkt samen met de pedagogische begeleidingsdiensten uit naar programmatieaanvragen voor de opleiding Meubelstoffeerder (waar nu geen

programmatieaanvragen voor zijn) bij de volgende programmatieronde, want er is nood aan opgeleide meubelstoffeerders.

SP technologische industrie

- 48 aanvragen;
- wat de opleiding Lasser-Monteerder duaal (7deBSO/DBSO) betreft is het aanbod in Gent een aandachtspunt omwille van het mogelijk gebrek aan leerwerkplekken. Er zijn drie aanbieders die een programmatieaanvraag hebben ingediend. De sector adviseert om het aanbod in de regio te beperken.

SP textiel

- Er zijn twee standaardtrajecten ontwikkeld Productieoperator textielproductielijn duaal (7de BSO/DBSO) en Textiel duaal (3de graad BSO/DBSO); er is één programmatieaanvraag (West-Vlaanderen) voor Productieoperator;
- gunstig advies; de sector vindt het jammer dat er slechts één onderwijsinstelling deze opleiding aanvraagt en had graag ook een aanbieder in de provincie Oost-Vlaanderen gezien. De sector betreurt dat geen enkele opleidingsverstrekker Textiel duaal heeft aangevraagd.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinfo: Productieoperator textiel is een knelpuntberoep; vacatures hoofzakelijk in West-Vlaanderen. Leerwerkplekken vooral in West- en Oost-Vlaanderen, te weinig opleidingsaanbod volgens het aantal vacatures.

Binnenvaart

- Twee standaardtrajecten ontwikkeld, Binnenvaart en beperkte kustvaart en Stuurman binnenvaart;
- geen bijkomende programmatieaanvragen; de sector is er van op de hoogte dat de VDAB weinig vacatures ontvangt. Toch is er een zeer grote nood aan mensen die in de sector aan de slag kunnen. Het aantal leerlingen die momenteel de scholen verlaten is niet voldoende om de noden in te vullen. De jongens of meisjes die slagen in hun opleiding kunnen direct rekenen op een vaste aanwerving.

Grafische sector

- 6 aanvragen;
- gunstig advies; de sector verwacht door de vergrijzing bijkomende vacatures en meent dat de voorziene programmatie zowel voor Offsetrotatie- en flexodrukker duaal als voor Operator digitaal drukken in de printmedia / papier- en kartonverwerking duaal niet zal volstaan.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinfo: Rotatiedrukker – Flexodrukker biedt goede kansen op de arbeidsmarkt.

Land- en tuinbouw

SP groene sectoren

- 24 aanvragen;
- gunstig advies; de duale opleiding Groenaanleg en -beheer komt tegemoet aan de analyse van de VDAB.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinfo: een 'hovenier' die ook verharding legt en dit combineert met kennis over plant en tuin heeft meer kans op de arbeidsmarkt.

Groendecoratie

- 4 aanvragen;
- gunstig advies.

Maatschappij en welzijn

SP social profit

- 33 aanvragen voor twee standaardtrajecten nl. Kinderbegeleider (7 BSO) en Zorgkundige (7BSO).
- Voor wat Kinderbegeleider betreft, geeft de sector 9 aanvragen op 16 een ongunstig advies omdat er voldoende aanbod is in de regio en er zich problemen zullen voordoen om leerwerkplekken te vinden. Dit geldt voor Antwerpen waar 6 scholen de opleidingen zouden aanbieden, voor Oost-Vlaanderen (Gent en Oudenaarde), voor Limburg (Pelt en Limburg) en voor West-Vlaanderen (Kortrijk). Nog in West-Vlaanderen (Brugge) vraagt de sector om het aanbod te beperken.
- Voor wat Zorgkundige (17 aanvragen) betreft, vraagt de sector om het aanbod te beperken in alle provincies. Er is onvoldoende spreiding over de verschillende provincies heen en zelfs binnen de provincies is er onvoldoende spreiding waardoor de zoektocht naar werkplekken niet eenvoudig wordt. Er zal opnieuw beroep gedaan worden op dezelfde werkgevers. De sociale sector is een gereguleerde sector, het is niet evident om één of meerdere jongeren op te leiden omdat dit financiële implicaties met zich meebrengt. Het is op dit ogenblik niet evident om voor elke jongere een werkplek aan te bieden bij een dienst voor gezinszorg. De oorzaken zijn divers: er is ook een grote groep van niet-duale leerlingen op zoek naar een stageplek, mobiliteit of een gebrek daaraan is vaak een bijkomend probleem. Voor kleinere diensten voor gezinszorg is het vaak niet evident om bijkomende tewerkstelling te voorzien voor een korte periode.

Aanvullende arbeidsmarktinfo: Begeleider buitenschoolse kinderopvang biedt kansen op de arbeidsmarkt maar wordt gekenmerkt door specifieke arbeidsomstandigheden (uurregeling); Zorgkundige biedt heel veel kansen op de arbeidsmarkt.

SP haartooi, fitness en schoonheidszorgen

- 20 aanvragen;
- er is één ongunstig advies voor Fitnessbegeleider duaal (Se-n-Se TSO) in West-Vlaanderen (Kortrijk) omdat er reeds een voldoende aanbod is in de regio (Brugge) en er een tekort aan leerwerkplekken kan ontstaan als het aanbod wordt uitgebreid;
- de sector is niet op de hoogte van het opleidingsprogramma van een aanbieder in Brussel maar geeft een gunstig advies;
- er is twijfel of er niet al voldoende aanbod is voor de opleiding Kapper-stylist in Limburg maar er wordt toch een gunstig advies gegeven voor het bijkomend aanbod in Hasselt en Lommel; idem voor het aanbod in West-Vlaanderen (uitbreiding in Waregem).

Aanvullende arbeidsmarktinfo: Kapper is een knelpuntberoep maar omwille van specifieke arbeidsomstandigheden en kwalitatief; er is geen tekort aan kandidaten op de arbeidsmarkt.

SP textielverzorging

- Eén standaardtraject ontwikkeld, Textielverzorging duaal (7de BSO/DBSO); één programmatieaanvraag;
- gunstig advies; de sector betreurt de beperkte programmatieaanvraag. De arbeidsmarktkansen zijn groot (na de opleiding).

SP kleding en confectie

- Drie standaardtrajecten ontwikkeld: Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen duaal (Se-n-Se TSO), Moderealisatie duaal (3de graad BSO/DBSO); ontwikkelaar prototypes mode duaal (7de BSO/DBSO);
- geen programmatieaanvragen, ook in het schooljaar '18-'19 was er geen aanbod.

Aanvullende arbeidsmarktinfo: er zijn weinig vacatures gemeld bij VDAB voor Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen; er zijn weinig vacatures voor Moderealisatie.

Economie en organisatie

Bedrijfsorganisatie

- Eén standaardtraject ontwikkeld nl. Bedrijfsorganisatie duaal (3de graad TSO);
- geen programmatieaanvragen. De sector van de vrije beroepen vindt het jammer dat er geen initiatieven zijn voor dit traject, te meer omdat de partners (o.a. het Belgisch Instituut voor Boekhouders en fiscalisten) binnen de sector deze opleiding mee ondersteunen. Binnen de graduaats- en bacheloropleidingen die een logisch vervolg kunnen zijn op de opleiding in het secundair onderwijs wordt gewerkt aan duaal leren/werkplekieren (via proefprojecten) en de sector wordt ook om medewerking gevraagd aan verschillende projecten werkplekieren. Het is interessant en relevant dat de duale leerweg reeds in het secundair onderwijs zou worden opgestart. Niet enkel bij de vrije beroepen zijn er mogelijkheden op leerwerkplekken maar ook in het breed werkveld van administratieve functies.

Voeding en horeca

SP horeca

- 35 programmatieaanvragen.
- 16 ongunstige adviezen omwille van te weinig expertise/infrastructuur: bij Grootkeuken kok duaal (7de BSO/DBSO) worden 3 op 7 opleidingen gunstig beoordeeld; wat Kok duaal betreft (7de BSO/DBSO) worden om dezelfde reden 4 aanvragen gunstig en 11 ongunstig geadviseerd.
- In de provincie Antwerpen (Mechelen) is er geen nood aan een bijkomend aanbod gezien de dalende leerlingenaantallen binnen horeca voor wat betreft de opleiding Grootkeuken en catering duaal (3de graad BSO/DBSO).
- In Brussel is er geen nood aan een bijkomend aanbod aan Hotelreceptionist duaal (7de BSO/DBSO) omwille van dezelfde reden als hierboven.

Aanvullende/ondersteunende arbeidsmarktinfo: Nachtreceptionist biedt goede kansen op de arbeidsmarkt, het aantal grootkeukens en cateraars in de sector is beperkt dus een beperking naar het aantal scholen in Vlaanderen lijkt ook wenselijk.

SP voeding

- 15 programmatieaanvragen;
- gunstig advies.

Slagerij

- 14 programmatieaanvragen;
- gunstig advies.